

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 832

מסכת כתובות צ' - צ"ו ♦ אבות ו', ג' - ו', ח'

בס"ד, י"ד אייר תשע"ה

השבוע בגליון

- ♦ נושה שתפס את כל הכסף
- ♦ הפקידו שקלים ודולרים לעשיית עסקה בשותפות
- ♦ עבד כנעני והלכות תפילין, מה הקשר?
- ♦ תלמיד לא יתיר מנעלי רבו

- ♦ שותפים בלי חוזה על חלוקת הרווחים
- ♦ השותף החריף יניב רווחים רבים
- ♦ מחיר הקרקע האמיר, הרווחים למי?
- ♦ שני נושים הרוצים לגבות את אותו כסף

דבר העורך

מעשה שהיה

צפצוף חד וארוך נשמע במשרדי המערכת של הגליון. הנורית האדומה על מכשיר הפסקימיליה החלה להבהב, וגלילי נייר עמוסים בכתב יד צפוף ומסודר נפלטו להם בזה אחר זה. מבט קל לעברם הבהיר, כי בפנינו מונחת תוצאה רבת משמעות של "הדף היומי".

תחילתו של הסיפור לפני כעשרים שנה, כאשר מספר יהודים התוועדו יחדיו וסיכמו ביניהם לייסד שיעור בדף היומי. "הקביעות, יש לה קסם מיוחד", אמר אחד מהם שבינתיים הפך לסב צעיר, "בכל מצב ובכל יום, אתה נמשך לבית המדרש אל מעיין התורה". הקבוצה נמנתה וגמרה לפנות למגידי שיעור בעל כושר הסברה, וכך קרם לו השיעור עור וגידים. בשיעור זה, ככלל שיעורי הדף היומי, מנתקים המשתתפים את מכשירי הטלפון הסלולריים טרם תחילת השיעור. אחד המשתתפים, יהודי פיקה, אף נוהג להשאיר הודעה מיוחדת בזמן השיעור: ברגע זה, אני לומד בשיעור הדף היומי. יהודי יקר, אתה מוזמן להשתתף... רעיון.

היה זה לפני למעלה משנה, כאשר לומדי השיעור היו שקועים בבכי סוגיה עמוקה. מגיד השיעור סיים לקרוא קטע מן הגמרא והרים את ראשו כדי להסבירו בטוב טעם, ולפתע, מנגינה עליזה נשמעה בחלל, צלילים עולים ויורדים לחילופין. ר' מאיר, מייסדי השיעור, האדים קמעה, וחלוקף מספר שניות, ראו אותו חבריו מבעד לחלון בית הכנסת מצמיד את אזנו לאפרכסת, מקשיב בריכוז, מחמיץ פנים ומנתק את השיחה. קורה, כולנו בני אדם.

ר' מאיר שב למקומו בזהירות, כשהוא מספיק לראות את שכנו לספסל מלכסן לעברו מבט תמה. מגיד השיעור, יהודי טוב לב, חזר במילים קצרות על הדברים

דף צג/א שנים שהטילו לכיס

שותפים בלי חוזה על חלוקת הרווחים

סוגייתנו קובעת כלל חשוב לגיבוש כלליה של שותפות עסקית: לא תמיד חלקו של כל שותף ברווחים הוא ביחס שווה להשקעתו! אין כל ספק, כי אם בתחילת ההשקעה השותפים קבעו ביניהם כמה אחוזים מהרווחים יקבל כל אחד, סיכומם הוא הקובע. סוגייתנו עוסקת בשותפויות שנעשו ללא כל סיכום, אלא שני אנשים או יותר רכשו יחד חפץ כדי לעשות בו עסקה בלא שסיכמו את חלקו של כל אחד מהם ברווחים. במקרה זה הרווחים מתחלקים שווה בשווה בין כולם, למרות שלא השקיעו סכום שווה.

השותף החריף יניב רווחים רבים: כמובן שהלכה זו מבוססת על אומדנא בדעת בני אדם. אומדנא זו, מסביר הירושלמי, מקורה בכך שישנן עסקאות שעושים שותפים שהאחד מהם חריף יותר והוא עתיד להציע את העסקה ולהוציא ממנה את הרווח המקסימאלי. במקרה זה מובן כי החריף זכאי ליטול ברווחים חלק גדול יותר מסכום השקעתו, שהרי הוא נותן את חריפותו לעסקה. לפיכך, מאחר שכל העושה שותפות יודע על קיומה של אפשרות כזו שהרווחים אינם מתחלקים ביחס שווה להשקעה, אם לא סיכם מראש כי בשותפות זו הרווחים יתחלקו לפי יחס ההשקעה, הרי לנו אומדנא כי הסכים שבשותפות זו הרווחים יתחלקו שווה בשווה בין השותפים למרות שסכום השקעתם אינו זהה.

מעשה אירע בקרקע בארץ ישראל.

שני יהודים, האחד תושב חו"ל והאחד מתגורר בארץ ישראל, רכשו יחד קרקע בארץ ישראל, כדי לבנות עליה בניין ולהרוויח ממכירתו. תושב חו"ל השקיע 75% מערך הקרקע והשני השקיע 25% מערכה. ברם, בחוזה השותפות ביניהם נכתב כי שניהם יחלקו ברווחים.

מחיר הקרקע האמיר, הרווחים למי? חלפו שנים רבות, מסיבות שונות פרוייקט הבנייה לא יצא אל הפועל, אך מחירה של הקרקע האמיר כל כך, עד שהם כבר לא ראו צורך לבנות עליה, אלא להשיג רווחים הגונים באמצעות מכירתה. כאן התגלע וויכוח נוקב בין השותפים. השותף מארץ ישראל דרש לממש את החוזה ככתבו וכלשונו ולזכות במחצית מן הרווחים. ואילו השותף מחו"ל זעק מרה, כי אין כל הגיון בדבר, שכן כל הסכמתו להשתתף עמו ברווחים היתה על דעת

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם פסח סקורניק** ז"ל

ב"ר צבי יהודה ז"ל
נלב"ע י"ג באייר תשמ"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידינו פרופ' הר"ר **יהודה גבריאל סקורניק** ומשפ' שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל

ב"ר בן ציון ז"ל
נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו משפ' **סנד** שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אליהו יחיאל מירון** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל
נלב"ע י"ט באייר תשנ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו משפחת **מירון** שיחיו - תל אביב

לעילוי נשמת

הר"ר **זלמן פנחס מובשובסקי** ז"ל ב"ר חיים זאב ז"ל

נלב"ע ט"ו באייר תשע"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

כך שהשותף בארץ ישראל יעסוק בבנייה ותמורת כך הסכים להשתתף עמו ברווחים, אך מאחר שלבסוף לא נעשה מאום בקרקע, אין לו כל זכות לדרוש ליטול רווחים יותר מיחס השקעתו! מתברר, כי בלא משים הם נקלעו למחלוקת בין רבותינו הראשונים, בדעתו של רב המנונא בסוגייתנו.

לפי חבל ראשונים ובראשם רש"י - השותף מארץ ישראל צודק. לפי חבל ראשונים אחרים ובראשם הרמב"ם - השותף מחו"ל צודק.

רש"י - לעולם הרווחים מתחלקים שווה בשווה: במה דברים אמורים? ובכן, רש"י טוען, כי כל שותפות שנעשתה בלא סיכום של אופן חלוקת הרווחים, לעולם רווחיה מתחלקים שווה בשווה בין השותפים בלא קשר לסכום שהשקיע כל אחד. וכגון, שניים קנו שור כדי לשחוט אותו ולמכור את אבריו ברווח, הרי הם מתחלקים ברווחים שווה בשווה, אף על פי שכל אחד מהם אינו זקוק לשני כדי לקנות חלקים של בהמה, שהרי יכול היה לקנות חצי בהמה שחווה ולמכור את אבריה.

הרמב"ם - רק רווחים הנובעים מהשותפות מתחלקים שווה בשווה: ואילו הרמב"ם (הלכות שלוחים פרק ד' הלכה ג') סובר, כי רק רווחים הנובעים מכח השותפות בין השניים - מתחלקים ביניהם שווה בשווה, וכגון, אם קנו שור כדי למכור אותו לצורך חרישה, הרי הם זקוקים זה לזה, כי במעותיו של אחד מהם אין די כדי לקנותו. ברם, אם קנו שור לשחיטה, כל אחד נוטל רווחים לפי יחס השקעתו. נמצא, כי במקרה דנן, לפי רש"י השותף מארץ ישראל זכאי ליטול מחצית מהרווחים ולפי הרמב"ם אין לו אלא רבע מהם בלבד. מאחר שהשולחן ערוך (ח"ו סימן קע"ו סעיף ה') פוסק הלכה כדעת הרמב"ם, יש להכריע שהשותף מארץ ישראל יקבל רבע מהרווחים בלבד. אכן, כך פוסק להלכה הנתיבות המשפט (שם, ס"ק י"ד אות ט').

אם ערך קרקע גדולה עולה על ערך שתי קרקעות קטנות: אולם, קיימת אפשרות שגם לפי הרמב"ם הוא יזכה לקבל חלק נכבד יותר. זאת, אם ערכה של קרקע גדולה עולה על ערכן של שתי קרקעות קטנות, וכגון מחיר קרקע בשטח של 700 מ"ר הוא מליין דולר, ומחיר קרקע בשטח 350 מ"ר הוא 400 אלף דולר. נמצא, שברווח הנוסף של 200 אלף דולר זכאי השותף מישראל לחלוק עם שותפו מחו"ל, כי רווח זה הוא כשור שנקנה לצורך מכירתו לחרישה, כי לא היה די בכספו של אחד מהם כדי לקנות את כל הקרקע (ראה מש"כ הג"ר רפאל שילה זצ"ל, מוריה שנה ב' גיליון ג-ד, צ"ב).

דף צג/א רבי אומר... אלא חולקות בשוה

שני נושים הרוצים לגבות את אותו כסף

זאת הפעם הנהנה מאחת המערכות הנפלאות של הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד.

אדם היה נשוי לשלש נשים ולכל אחת מהן כתב כתובה בסכום שונה. לאחת מאה זוז, לשנייה מאתיים זוז ולשלישית שלש מאות זוז. עם מותו התברר כי כל הנכסים שהותיר אחריו שווים שלש מאות זוז בלבד. כיצד יש לחלקם בין הנשים? רבי פוסק: "חולקות בשוה".

מחלוקת איתנים נתגלעה בין רבותינו הראשונים כיצד לפרש את דברי רבי.

הרי"ף והרמב"ם (הלכות אישות פרק י"ז הלכה ח', והלכות מלוה ולוה פרק כ' הלכה ד') פירשו כי לפי רבי כל אשה תיטול מאה זוז, כפשטות דבריו של רבי: "חולקות בשוה".

ברם, רבינו חננאל (הובא בתוספות ד"ה רבי) חולק על כך בתוקף, כי לטענתו חלוקה זו אינה הוגנת, וכי יפה כחה של בעלת כתובת המאה כחה של בעלת כתובת שלש מאות הזוז?! לפיכך הוא מפרש כי כל אשה תיטול חלק יחסי בכתובה לפי שווי כתובתה. בעלת כתובת שלש מאות תיטול מאה חמישים, בעלת המאתיים - מאה, ובעלת המאה - חמישים [מדובר באופן ששיעבוד שלש הכתובות חל יחד].

הכל משתוקקים לדעת מדוע הרי"ף והרמב"ם פירשו שכל אחת תיטול חלק שווה ומדוע לא פירשו כרבינו חננאל, ולהיפך. הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד מסביר זאת באופן הבא (קובץ שיעורים כתובות אות של"ה).

הבה נחקורה.

ראובן ושמעון הלוו ללוי זוז כל אחד. בשעה שהם באים לגבות את חובם, ללוי יש זוז אחד בלבד. ההלכה ברורה כי כל אחד מהם יגבה חצי זוז. מדוע? ובכן, שתי דרכים מציע רבי אלחנן להבנת הדברים.

א. לכל אחד יש זכות ליטול את מלוא המנה, אך מפני שלשניהם זכות מלאה על אותו מנה, לא נותר להם אלא לחלוק בו.

ב. מפני שלשניהם זיקה לאותו מטבע, כל אחד מסלק את זכותו של רעהו ממחצית המטבע ולכן כעת לכל אחד מהם יש זכות ליטול חצי מטבע בלבד.

שאמר בעת שר' מאיר שהה מחוץ לכותלי בית הכנסת. ר' מאיר הניח את אצבעו על השורה אותה קרא מגיד השיעור, והפלאפון שב להזכיר את קיומו. בדרכו מחוץ לבית הכנסת, הספיק ר' מאיר להבחין כי אחדים מרעיו זעים על מקומם בחוסר נוחות.

המנגינה העליזה ניסרה את חלל האוויר בפעם השלישית, ור' מאיר, מתורגל ומיומן, שלף את המכשיר, השתיק אותו, ויצא את דלתות בית הכנסת. הפעם, כבר נשמעו קולות שקטים אך נרגנים מכיוונם של רוב משתתפי השיעור. בוש ונכלם שב ר' מאיר לגמרתו, ועד לסיום השיעור, לא היין להרים את מבטו ממנה. הוא היה זה שנהג להעיר למשתתפי השיעור כי יכבו את מכשירי הפלאפון, ועתה... לא מתאים לו, ממש מוזר, לא פעם, לא פעמיים, אלא שלש פעמים, סיכם הקשיש שבחבורה את הדיון הקצר שהתפתח בין משתתפי השיעור עם סיומו. ר' מאיר לא נכח בתרעומת שהובעה לעברו. מיד כאשר מגיד השיעור סגר את הגמרא, תפס ר' מאיר את גמרתו ורץ כחץ מקשת אל מכוניתו, עובדה שכמובן הוסיפה צבע ומסתורין למחזה המוזר שהתחולל מול עיני שומעי השיעור.

כני של תינוק רך הדהד בחלל האולם. אבי הבן בירך בהתרגשות, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו, והקהל השיב באמן ורעם. חלק נכבד מקהל המוזמנים הרגישו עצמם כמחוננים. זה להם שמונה עשרה שנה שהם לומדים עם ר' מאיר בשיעור הדף היומי, ויום חגו - חגם הוא. המוזמנים נטלו את ידיהם ופתחו בסעודה. כולם היו שם, כל משתתפי השיעור. גם אלו שהביעו נגדו תרעומת. אחרי הכל, הם ידידים וותיקים.

מורי ורבותי, פתח מגיד השיעור את דרשתו. יודעים אנו כי חז"ל ציוונו: "הווי דן את כל האדם לכף זכות". אתם, הצביע לעבר שומעי לקח, ודאי תפתעו לשמוע, כי אני מכנה את התינוק שכנס היום לביתו של אברהם אבינו, **ילד של הדף היומי**. וכל זאת למה?

הסועדים פסקו מאכילתם לשמע הכינוי המעניין שהדביק הרב לתינוק הרך, ובפניהם נפרסה מסכת מופלאה של מסירות נפש ודביקות בתורה. ממש כך, כאשר אדם קובע עיתים לתורה, הגביה רבה את קולו, הוא זכר להתעלות מעלה מעלה, ולהגביה את עצמו ממדרגות גבוהות של אהבת תורה ויראת שמים. אתם זוכרים את הפלאפון של ר' מאיר? אה? באמצע השיעור! פלאפון! שלש פעמים! ובכן, כל צלצול וצלצול סימל את נחישותם ודביקותם בתורה של ר' מאיר היקר ורעייתו.

באותן שעות, ר' מאיר עמד לצאת את ביתו וללוות את רעייתו לבית חולים לילודות. אמו של ר' מאיר הזומנה לשמש כשמרטפית, והשניים כבר עמדו על מפתן דלת ביתם. ר' מאיר כבר הניח את ידו על ידית הדלת, כאשר השעון בסלון הורה כי השעה היא 6 אחר הצהרים. זו בדיוק השעה בה אתה נוהג לצאת את הבית בכל יום לעבר השיעור, לא כן? שאלה רעייתו. לא היה צורך בדברים הרבה והשניים סיכמו ביניהם, כי ר' מאיר ישאיר את מכשיר הפלאפון שברשותו זמין, ובשעת הצורך יזעיקוהו.

הסועדים הביטו בר' מאיר בהערצה, ומעזרת הנשים נשמעה המיית התרגשות הולכת וגוברת, כאשר מגיד השיעור המשיך וסיפר, כי קריאת הטלפון הראשונה היתה מסוחר ששומד עם ר' מאיר בקשורי מסחר, ובמקרה הוא ניסה להתקשר בשעות בהן ידע כי ר' מאיר לומד. הצלצול השני והשלישי השתייכו לאדם שטעה במספר וחייג אליו פעמיים בטעות. כאשר ראה ר' מאיר את המצב, הוא טלפן לאשתו, והשניים, שנפשם דבקה בתורה הקדושה, החליטו, כי ר' מאיר **יסגור את הפלאפון** ואלוקי השמים והארץ יהיה בעזרם. כעת, חייך הרב, ודאי תסכימו אתי, כי התינוק הזה הוא ילד של הדף היומי.

זהו כוחה של הקביעות לתורה. לבד מן הזכות הגדולה הטמונה בלימוד יום יומי במשך שנים ארוכות, גם אישיותו ופנימיותו של הלומד משתנים, ואף על משפחתו חולפת רוח רעננה, רוח של יראת שמים ודביקות בתורה הקדושה.

נושה שתפס את כל הכסף: ההשלכה ההלכתית העולה מחקירה זו היא במקרה שאחד משני הנושים יתפוס את המטבע ויחזיקו ברשותו. לפי הצד הראשון, אין השני יכול להוציא מידו, כי לכל אחד מהם זכות מלאה במטבע ומשתפסו - שלו הוא. ברם, לפי הצד השני, הן לכל אחד מהם זכות בחצי המטבע בלבד ועל התופס לתת לשני את חציו.

והנה, ראה זה פלא: בשאלה זו נחלקו **הרמב"ם** והראב"ד (הלכות מלווה ולווה פרק י"ט). הרמב"ם סבור כי אם תפס - תפס, והראב"ד סבור שעליו לתת לשני מחצית מן המטבע. כלומר, הרמב"ם סובר שלכל אחד מהם זכות מלאה על המטבע, אלא שכשבאים שניהם לגבותו מן הלווה, בפועל כל אחד נוטל חצי.

עתה מובנת היטב שיטת הרמב"ם המפרש כי שלש האלמנות יחלקו שווה בשווה את שלש מאות הזוזים שהותיר, שכן, לכל אחת מהן זכות לגבות את כל המגיע לה, אלא שמפני שאין די לכולן עליהן לחלוק בממון...

דף צג/ב וכן שלשה שהטילו לכיס... כך הן חולקין
מי מרוויח כשהדולר עולה?

האם יתכן שאדם ירוויח מהאמרת ערכם של דולרים שאינם שלו?
מסתבר שיש אפשרות כזו.

הפקידו שקלים ודולרים לעשיית עסקה בשותפות: מעשה בשני אנשים שהחליטו לעשות עסקה יחד. לשם כך כל אחד מהם הביא כסף וריכזהו יחד אצל שלישי כדי שכל אחד יזכה בממון חבירו לעניין הרווחים שיפיקו מן העסקה. האחד הביא מאה אלף שקלים ורעהו הביא עשרים וחמשה אלף דולרים. לבסוף העסקה לא יצאה אל הפועל וכשבאו ליטול כל אחד את כספו התעוררה השאלה הבאה:

הדולר עלה - לבעל השקלים חלק ברווח? בזמן בו הכסף היה מונח יחד, עלה ערכו של הדולר. בעת ההפקדה עשרים וחמש אלף דולר היו שווים מאה אלף שקלים, כי ערכו של הדולר היה ארבעה שקלים, ועתה כשבאו לחלק את הכסף בחזרה כבר היה ערכו ארבעה שקלים וחצי. הוי אומר, כיום עשרים וחמשה אלף הדולר שווים עוד שנים עשר וחצי אלף שקלים. כיצד יחלוקו? ובכן, אם מתחילה סיכמו ביניהם מהם רווחיו של כל אחד בכל מקרה, כך ינהגו. ברם, השותפים דנו לא סיכמו ביניהם מאום, אלא שילשלו את הכסף לארנק אחד ותו לא.

גמרתנו פוסקת את דינם: "זה נוטל לפי מעותיו, וזה נוטל לפי מעותיו".
לכאורה הפירוש פשוט הוא, כי כל אחד יקח את מעותיו וילך לביתו. כך לכאורה עולה מדברי הסמ"ע (ח"מ סימן קע"ו ס"ק ט"ז), המנמק את האמור בגמרתנו, שאילו היה הכסף בביתו של כל אחד מהם, המצב לא היה שונה, ונמצא שהטלת הכסף לכיס משותף אינה מעלה ואינה מורידה ולפיכך אין כל עילה שבעל השקלים יטול חלק בערך העודף של הדולרים.

ברם, הנתיבות המשפט (שם ס"ק י') מבהיר כי אין זו כוונת הגמרא, אלא כוונתה היא, שמאחר שלא ביצעו את העסקה, אזי כל אחד יטול **ברווחים** לפי החלק היחסי של השקעתו. כלומר, לו היו מבצעים את עסקתם, אזי חלקם ברווחיה היה שווה בשווה, כמבואר בגמרתנו שאם שניים עושים שותפות ואינם מסכמים ביניהם את חלקו של כל אחד, אזי הם חולקים שווה בשווה ברווחי השותפות אף על פי שאחד מהם השקיע בה יותר מחבירו. ברם, אומרת גמרתנו, כי כל עוד הכסף מונח כמות שהוא, אין עילה להעניק לבעל השקלים מחצית הרווח, אלא יטול רווח לפי חלקו בהשקעה. וכגון, אם בעל השקלים נתן חמישים אלף שקלים, ובעל הדולרים נתן עשרים וחמשה אלף דולרים, השווים מאה אלף שקלים בעת הנתינה, אזי זכאי בעל השקלים בשליש מהרווחים שהניבו הדולרים!

אמנם, יש אחרונים החולקים על דברי הנתיבות מפני שהם מוכיחים כי כל עוד לא התחילו השותפים לעסוק בהשקעת הממון, אין לכל אחד מהם זכות כל שהיא בממונו של חבירו (ראה במלואי משפט שם), ורק אם כבר עשו עסקה בכסף המשותף, כגון קנו שור לחרישה, כמבואר בגמרתנו, אזי חולקים ברווחים.

דף צו/א לא אמרן אלא דלא מנח תפלין אבל מנח תפלין ל"ל בה

עבד כנעני והלכות תפילין, מה הקשר?

מסוגיינתנו המפרטת הוראות לתלמיד בהנהגתו עם רבו, למד החתם סופר צ"ל כיצד יש לנהוג ב...תפילין.

הא כיצד?

הרב הוסיף וסיפר, כי גדולי דורו של השאגת אריה שחו, כי הוריו זכו שבנם יהיה מגדולי הדור, משום שכאשר הגיע זמנו להגיח לאוויר העולם, ישב אביו והגה בתורה עם חברותא, ובחדר הסמוך המתינה רעייתו בדומיה במשך שעות ארוכות כדי שלא להפריעו מלימודו.

המשתתפים בברית המילה המיוחדת הזו סיימו את הסעודה מתוך הרגשה עילאית ורוחנית, וסיכמו ביניהם לפרסם את דבר המעשה בכל מקום, כדי להוסיף למאגר לומדי הדף היומי עוד ועוד לומדים, שבינו, כי לימוד ה"דף" אינו מסתיים בתום השיעור, אלא הוא משפיע על היום כולו ועל הבית כולו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף צא/ב מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן

שלא ישאיר חובות

מעשה ובא עשיר גדול אצל רבי גרשון חנוך מראדזין, על מנת שיברכהו. ברכו הרבי כי יאסף אל עולמו מתוך הרווחה. **תמה** הלה על הברכה המוזרה. **ביאר** לו רבי גרשון חנוך: **חשובה** היא ברכה זו; רובם של עשירים מותירים אחריהם חובות ליתומיהם...

דף צב/ב ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי

גביית חוב העבודה במצרים

במדרש בפרשת בשלח נאמר, שבני ישראל ראו את המצרים אחר שטבעו בים "מתים ואינם מתים", כלומר גוססים.

מדוע? במדרש אחר נאמר, שבביזת הים נטלו בני ישראל מהמצרים את שכר עבודתם במצרים. לפיכך עשו זאת קודם מותם, שכן לאחר מכן לא יוכלו ליטול מהם דבר, לפי "שמטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדו..." (פנים יפות).

דף צד/ב שודא דדייני

חרוזיו של רב האי גאון

רב האי גאון כתב חיבור בו מופיעים דיני ממונות בחרוזים! **כך** למשל מופיע הדין האמור כאן:

... למי שודא דדייני לדונו?

לרב מומחה אשר ירא לקונו

ביום אחד זמן לשני שטרות

להקדים חד לאחר יש להורות... (גנזי נסתרות, חלק ג', עמוד 48).

השיר בנוי להפליא כאשר פיוטי הפייטנים הקדמונים במשקלים, בתנועות וביתדות, כפי שנהגו בזמנו.

דף צו/א כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד

חיבור לרב

מבאר המהר"ל: כאשר התלמיד משמש את הרב הוא מוסיף בעצמו חיבה אל הרב, ובכך הוא מתחבר אליו יותר. אין לך חסד גדול יותר לתלמיד, מלהצטרף ולהתחבר אל רבו! (חיזושי אנדוה).

דף צו/א כל המונע תלמידו מלשמשו... אף פרק ממנו יראת שמים

הזדמנות לרכוש יראת שמים

בעל הפנים יפות דן בשאלה, מדוע לא עשה משה רבינו ע"ה את המשכן בעצמו? הרי "מצווה בו יותר במשלוחו!" **לאחר** שהוא מעלה ישובים שונים ודוחה אותם, הוא בא לישוב זה: מפני האמור כאן ששימוש של תלמיד לרב הוא חסד גדול המעניק לו יראת שמים, נתן משה לישראל את מלאכת הבנייה; כל כוונתו של משה היתה לקרב את ישראל ליראת שמים - "מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה" - ועתה נקרתה ההזדמנות לידו! (פנים יפות, תרומה).

תלמיד לא יתיר מנעלי רבו: ובכן, בגמרתנו מבואר כי תלמיד אינו רשאי להתיר את מנעליו של רבו, כי זו פעולה עבדתית מובהקת וקיים חשש שהרואה את התלמיד עושה כך יחשוב כי הוא עבד כנעני (רש"י ד"ה חוץ). ברם, כשתפילין מונחות על התלמיד, רשאי הוא לחלוץ מנעלים לרבו כי איש לא יחשוד בו שהוא עבד.

בעלי התוספות תמהים על אתר (ד"ה אבל), הן במסכתנו למדנו (כח/ב) כי עבד כנעני יכול להניח תפילין! מדוע, איפוא, אם התלמיד חולץ מנעלי רבו בשעה שהוא לובש תפילין לא יבואו לטעות בו כי הוא עבד כנעני? בעלי התוספות מתרצים כי עבדים אינם מניחים תפילין כל היום אלא לשעה קלה, ולפיכך לא יבוא איש לטעות בתלמיד שהוא עבד.

השאלה המתבקשת היא, מדוע לא יבואו לטעות בתלמיד שהוא עבד? הן הרואים אותו יכולים לחשוב כי בדיוק כעת היא השעה בה הוא מניח תפילין!

החתם סופר (בחיזושי לסוגייתנו) מיישב את הדברים תוך כדי שהוא חוצב הלכה מסוגייתנו. הלכה היא כי אדם שתפילין מונחות עליו אינו צריך להמנע מעשיית מלאכה, למעט מנשיאת זבל על ראשו (בבא מציעא קה/ב, משנה ברורה סימן מ"א ס"ק ג'). גם חליצת מנעל לזולת מותרת עם תפילין, שהרי גמרתנו אומרת שתלמיד רשאי לחלוץ מנעליו של רבו כשתפילין עליו (מאסף לכל המחנות סימן מ"ג ס"ק י"ט). ברם, מחדש החתם סופר, כי היתר זה מתייחס אך ורק לגבי אדם המניח תפילין כל היום, או-אז, עשיית מלאכה עם התפילין אינה גנאי ובזיון. אולם, אדם המניח תפילין לזמן קצר במשך היום, אינו רשאי לעשות מלאכה באותו זמן כי בזיון וגנאי הוא לתפילין שבדיוק בשעה שלובשן הרי הוא עושה מלאכה.

זהו, איפוא, הפתרון לדברי סוגייתנו. עבד כנעני לובש תפילין לזמן קצר במשך היום, ולפיכך אינו רשאי לחלוץ מנעליו של אדונו בזמן זה. מעתה, הרואה את התלמיד חולץ מנעלים לרבו כשתפילין עליו, אינו טועה בו שעבד כנעני הוא, שהרי עבד כנעני אינו רשאי לחלוץ מנעלי רבו כשתפילין עליו, רק התלמיד, המניח תפילין כל היום, כמנהגם בימים ההם, רשאי לעשות כן.

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות ביממה מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

לעילוי נשמת

מרת **חדוה פרנצי מאייר** ע"ה ב"ר שמעון הירשברגר הי"ד

נלב"ע ט"ו אייר תשע"ג **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה מאיר ורחל ויניגור - קדומים

נר ה' נשמת אדם

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו:

1-700-500-151

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

